

Kampvilja bland kinesiska arbetare

Piu-Lin Sham organiserar klädarbetare i ett föränderligt Hongkong

Stress, usla arbetsvillkor och dåliga löner är vardagen som möter de många kinesiska arbetare som strömmar in till städerna från landsbygden. OS-världlandet genomgår nu världshistoriens största migration – 130 miljoner människor, merparten unga flickor och kvinnor, har redan flyttat till städerna och jobben inom den snabbt växande industrin. Trots att oberoende fackföreningar inte tillåts och protesterande fackliga ledare riskerar att fängslas, torteras och skickas på arbetsläger finns en växande kampvilja bland Kinas unga arbetare.

Och OS skulle kunna vara ett instrument som stöder arbetares rättigheter i Kina. Det säger Piu-Lin Sham som jobbat som textilarbetare i 25 år och som nu organiserar klädarbetare fackligt i Hongkong i Clothing industry, clerical and retail trade employees general union CICRTEGU. Arbetaren mötte henne när hon nyligen besökte Sverige på inbjudan av Rena Kläder.

Vilka är de viktigaste skillnaderna mellan att driva facklig kamp i Hongkong och i det egentliga Kina?

– I Hongkong har arbetarna rätt att organisera sig. I Kina finns bara statliga fackföreningar som ingen litar på, men vi ser i dag hur särskilt unga kinesiska arbetare blir allt mer kampvilliga och öppna om sina arbetsvillkor, och klagar hos fabriksägarna och myndigheterna, ofta med framgång.

Hur många är organiserade i facket?

– I procent är svårt att säga eftersom vi inte bara organiserar textilarbetare, men sammanlagt har vi 6 900 medlemmar. Men då ska man komma ihåg att det i dag 11 år efter det kinesiska övertagandet av Hongkong inte finns mer än 10 000 textilarbetare kvar i staden, mot 300 000 innan. Merparten har flyttats till de ekonomiska frizonerna i det egentliga Kina.

– Detta är en del i Kinas väldiga omvandling. Landet genomgår just nu den mest omfattande migrationen i världshistorien. 130 miljoner människor har flyttat till städerna och den snabbt växande industrin och flyttlassen fortsätter med oförminskad styrka.

Men i Kina existerar alltså inga oberoende fackföreningar?

– Nej, den enda fackförening som tillåts existera är den officiella som helt lyder under Kommunistpartiet.

Vilka är de största problemen inom den kinesiska textilindustrin: lönerna, arbetsförhållandena, bristen på frihet?

– Det viktigaste är nog lönerna, men allt hänger samman. Låga löner innebär långa arbetsdagar som i sin tur skapar stress och usla arbetsvillkor. Ser man på det kinesiska samhället i stort är det naturligtvis bristen på organisationsfrihet och andra demokratiska fri- och rättigheter som är det stora problemet.

Ändå förekommer det strejker i Kina. Hur

FOTO: JAN-ÅKE ERIKSSON

Piu-Lin Sham tror inte att svenska företags "etiska koder" skapar bättre arbetsförhållanden för kinesiska arbetare jämfört med vad andra västerländska företag gör.

bemöter arbetsgivarna och regimen dessa?

– Det beror helt på omständigheterna. Om fabriksägarna vill få i gång produktionen så fort som möjligt så försöker man lösa problemen internt. Strejkerna beror ofta på att arbetarna drivits till desperation efter att inte ha fått ut någon lön på flera månader. Man ger då arbetarna precis så mycket att de accepterar att gå tillbaka till arbetet.

Händer det att polisen och militären ingriper?

– Ja, det har hänt vid åtskilliga tillfällen, särskilt då strejkerna övergått till regelrätta protester. Då går man in med batonger och skingrar folk. Sedan försöker man identifiera ledarna som fängslas, ofta utsätts för tortyr och skickas till arbetsläger upp till fyra år utan någon som helst rättslig prövning.

Finns det reglerade minimilöner och följs de?

– Det finns det, men de är olika för olika regioner. I de mer utvecklade områdena ligger minimilönen i dag på 70 euro per arbetsvecka, men det är svårt att veta i vil-

"Man försöker identifiera fackliga ledare som fängslas, ofta utsätts för tortyr och skickas till arbetsläger."

ken utsträckning detta verkligen följs. Ofta känner arbetarna inte till detta, särskilt inte de som nyligen anlänt från landsbygden.

– Ett annat problem är att man ofta arbetar på beting. Klarar man exempelvis att skära till det stipulerade antalet jeans på den angivna tiden, till exempel åtta timmar, så är ju allt gott och väl. Men om man måste ta 12 timmar på sig så får man inte övertid, i stället blir lönen densamma.

Svenska klädföretag som till exempel H&M, som har en omfattande produktion i

Kina, brukar hävda att deras etiska koder gör att förhållandena vid deras anläggningar är bättre än vid andra jämförbara västerländska företag. Stämmer det?

– Det är svårt att säga om arbetsförhållandena verkligen är bättre vid de svenska företagen eller inte, eftersom deras så kallade etiska koder är okända för dem som arbetar vid deras anläggningar. Men det finns heller ingenting som tyder på att förhållandena skulle vara sämre.

Men inte bättre heller således?

– Nej, eftersom deras etiska koder är så allmänna. Av dem går det inte att avläsa hur mycket de betalar sina arbetare, hur länge de har arbetat med sina leverantörer och vilka dessa är. Så länge vi inte kan få konkreta besked på dessa punkter och andra är det omöjligt att säga om till exempel H&M är bättre eller sämre än något annat företag. **Skulle en köpbojkott av kinesiska textilvaror hjälpa i arbetet för fackliga och mänskliga rättigheter?**

– Nej det skulle göra saken värre, eftersom vi då skulle bli arbetslösa i och med att textilföretagen flyttar sin produktion till andra länder i Asien som Sri Lanka, Kambodja och Bangladesh, där man dessutom har ännu lägre löner och ännu sämre arbetsvillkor.

Så hur kan er kamp stödjas på bästa sätt?

– Sätt press på affärerna och företagen. När ni går och handlar, fråga då i affären varifrån kläderna kommer, under vilka villkor de har producerats, vilka kemikalier som används i processen och så vidare. Ring också gärna upp de stora företagen och ställ samma typ av frågor.

– Kräver konsumenterna det ni kallar "rena kläder", så måste ju företagen leva upp till det och kan i sin tur sätta press på de kinesiska fabriksägarna och myndigheterna.

Hur ser ni i den oberoende fackliga rörelsen på att OS kommer att hållas i Kina i sommar?

– I vårt fack tror vi att OS kommer att gynna det kinesiska folket, men för att det ska ske får man inte glömma bort arbetarnas rättigheter som vi har krävt ska skrivas in i den Internationella Olympiska Kommitténs regelverk.

– Det handlar inte bara om Kina. När de nästa gång ger OS till ett land så kommer i så fall detta att hjälpa människorna i det landet att föra kampen mot de problem som finns där.

– En viktig fråga är också hela sportvaruindustrin. Jättelika bolag, Nike och andra, tjänar gigantiska summor och sponsrar spelen med enorma belopp. Vi måste fråga oss var alla dessa pengar kommer ifrån och försäkra om oss att de som arbetar inom dessa företag har mänskliga arbetsvillkor.